

Asia: VN/2588/2024

Lausuntopyyntö: Arviomuistio kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon perustamisesta ja ostolaskutietojen julkaisemisesta

Yleistä

Ovatko arviomuistion nykytilan kuvausta koskevat osiot oikeansuuntaisia ja riittävän kattavia? Olisiko nykytilan kuvausta syytä täydentää joillain näkökulmilla tai tarpeellisilla tiedoilla?

Nykytilaa koskeva kuvaus on oikeasuuntainen. Kilpailutuksien toteuttaminen vie myös resursseja ja pienissä yksiköissä ei välttämättä ole hankintoihin erikoistunutta henkilöä ja vaikka tehtävä olisikin vastuutettu henkilölle, niin silti käytännössä aikaa tehtävän toteuttamiseen ei juuri ole. Kunnissa käytettävissä oleva henkilötyöpanos ei riitä kehittämään etenkin prosesseja ja järjestelmiä. Tämä lienee yksi syy sille miksi kilpailutus koetaan hankalana.

Ovatko arviomuistioissa esitetyt toimenpiteet vaikutuksineen oikeansuuntaisia? Olisiko toimenpiteitä syytä täydentää joillakin näkökulmilla jatkovalmistelussa?

”Julkisten hankintojen data-avaruuden tarkoituksena on vähentää julkisten ostajien ja jäsenvaltioiden raportointivelvollisuuksiin liittyvää byrokratiaa.” Toivottavasti tämä toteutuu, sillä muutokset kuulostavat siltä, että byrokratian määrä lisääntyy hankintayksiköissä ja lisää työn määrää ainakin aloittaessa.

Hankintatietovarannon soveltamisala ja säädösympäristö

Onko hankintatietovarannon perustamisen ja ylläpidon edellyttämät sääntelytarpeet tunnistettu kattavasti?

Kyllä

Onko sellaisia hankintayksiköjä tai hankintoja, jotka erityisesti tulisi rajata tulevan hankintatietovarantoa koskevan sääntelyn ulkopuolelle tai toisaalta sisällyttää siihen?

Kansalliseen turvallisuuteen ja puolustukseen liittyvät hankinnat tulee jättää kokonaan velvoitteen ulkopuolelle. Samoin kuntien varautumiseen ja sisäiseen turvallisuuteen liittyvät hankinnat. Ostolaskut ja asiakirjat, jotka sisältävät henkilötietoja ja liikesalaisuuksia pitäisi jotenkin käyttäjäystävällisesti saada rajattua pois. Tämä vaatii myös tarjouksen jättäjiltä tarkkuutta, että

liikesalaisuudet merkitään selvästi. Nyt ongelmana on se, että usein tarjoajat merkitsevät koko tarjousasiakirjan salaiseksi liikesalaisuuden varjolla. Tietoturvallisuus on tärkeää.

Sisältävätkö hankintayksiköiden ostolaskutiedot henkilötietoja siinä määrin, että niiden käsittely saattaisi aiheuttaa EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitetun korkean riskin? Jos kyllä, yksilöi, millaisia henkilötietoja tai erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja hankintadata voi sisältää.

Kyllä. Koulujen välinen laskuliikenne voi sisältää viitetietoina alaikäisten oppilaiden nimiä.

Mille organisaatioille tulisi säätää oikeus saada omien tehtäviensä kannalta välttämättömät tiedot hankintatietovarannosta salassapitosäännösten estämättä?

Puolustusvoimille ja ministeriöille.

Hankintatietovarannon tietosisällöt

Puuttuuko hankintatietovarantoon kerättävien tietojen listauksesta joitakin olennaisia tietosisältöjä?

Ei

Puuttuuko toimenpiteistä jokin tietosisältöjä ja niiden hyödynnettävyyttä parantava toimenpide?

Ei

Seurataanko hankintayksikkösi hankintasopimusten käyttöä sopimuskauden aikana sopimusjärjestelmän avulla tai muutoin? Onko sopimustietojen keräämiselle esitettävä alustava siirtymäaika riittävä?

Sopimukset ovat sopimushallinnassa, josta tulee automaattisia ilmoituksia sopimuksen päättymisestä. Hankintasopimuksen oikeellisuutta seurataan laskujen tarkastamisen yhteydessä. Järjestelmien tulisi olla yhteneväisiä, mikäli tietoa halutaan keskitetysti kerätä, myös järjestelmien selkeyttä tulisi kehittää. Ostolaskujen raportointi kerran kuukaudessa valtionkonttorille... hankintayksikön päätettäväksi jää miten se järjestäisi tietojen poiminnan ja siirron: Tämä vaihtoehto aiheuttaisi huomattavasti lisää tehtävää ja kustannuksia hankintayksiköille. Lisäksi esim. hyvityslaskut saattavat tulla huomattavasti myöhemminkin, joten miten varmistetaan, että hankinnoista ei tule vääriä tulkintoja? Tavoitetilassa toimittajat lisäisivät salassapitoon liittyvät merkinnät jo osaksi verkkolaskua: Kaikilla toimittajilla ei ole osaamista arvioida mitkä laskut sisältävät salassa pidettäviä tietoja. Kävisi helposti niin, että lasku merkitään varmuuden vuoksi salassa pidettäväksi tai jokin lasku jäisi merkitsemättä, jolloin tietoturva vaarantuu.

Aikataulu on hyvin vaiheistettu ja hyvä, että kunnat ovat viimeisten joukossa käyttöönotossa. Toivottavasti kuitenkin kehitettäessä muistetaan, että tulevan järjestelmän tulee palvella kaiken suuruisia kuntia eikä tietovarantoa rakenneta lähtökohtaisesti valtion tarpeisiin ja sitten pakoteta kuntia mukauttamaan toimintaansa. Siten myös aloitusvaiheessa olisi tärkeää, että mukana on erikokoisia pilottikuntia.

Aluksi esitetyt toimenpiteet aiheuttavat lisätyötä ja kustannuksia ja tämä tulisi huomioida valtion rahoituksessa kunnille. Todennäköisesti murrosvaihe vaatisi ostopalveluna hankittua ICT-osaamista.

Näettekö estettä kerätä rakenteisena datana tarjoustien vertailuperusteita ja vertailuhintoja/laatupisteitä koskevia tietoja?

Ei mikäli kyseiset tiedot ovat järjestelmässä, josta ne voidaan kerätä.

Roivainen Eila

Taivalkosken kunta - talouspäällikkö ja va. hallintojohtaja